

ABONNEMENT:

Pour un an 350 Piastres
Edition spécial. 500 ptrs.

ADRESSE:

«İdjtihad» Constantinople

Téléph. St. 865

XXIV ème ANNÉE

15 Mars 1929 No. 269

TÜRKÇE VE FRANSIZCA

İLMÎ, EDEBÎ, İKTİSADÎ, SANA'Î,
SIHHÎ MECMU'A

Aboneman: Seneliği [24
nüsha] Türkiye için 2bu-
çuk, haric için 3 buçuk,
Âlâ kâğıdı 5 liradır.

İdarehanesi:

Cıgaloğlunda İctihad Evi

Tarihi te'sisi:

1904 — Genève

Yirmi dördüncü sene

No. 269—15 Mart 1929

YÜKSEL Kİ...

Namık Kemali artık hiç okunmıyor, anın için, makaleme başlık olarak aldığım, şu hitabı bir anlaşılma remz zannedecekler çoktur. Hemen söyleyelim: Namık Kemal, «Cezmi» unvanlı bir eseri ve o eserde manzum bir hitabe vardır ki şöyle başlar:

Yüksel ki yerin bu yer değildir;

Sanki büyük şair bunu, bugünkü nesil için yazmıştır; bana o kadar vaktinde, o kadar zemin ve zamana muvafık bir söz gibi geliyor. Namık Kemal'in yaşadığı devrin münevverleri seviyesine dair malûmatımız pek nakısdır; bununla beraber, biliyoruz ki Hamitler, Sezailer bize o devrin Bergüzarıdır; biliyoruz ki hâlâ kırıntıları ile geçin-

diğimiz o muazzam edebiyat hasadı o zaman vuku buldu idi; biliyoruz ki İdeal yoluna, sürgüne şiirler terennüm ederek gitmek ve zindanlarda neş-

delerek okuyup beklemek gibi ulvî adetler o zaman Moda oldu idi; biliyoruz ki Namık Kemal denilen arslan, yelelerini kabartarak, memleketin bir köşesinden, ekseriya bir mahpesin demir parmaklıkları arasından - kökremeğe başladığı vakit, en azdan bir kaç milyonluk halkın kalbi, bir fırtınada bir evin camları gibi zangır zangır titreyordu. Böyle bir ses şimdiki neslin kuşuk zarında bile hiç bir ihtizaz husûle getiremez; zira şimdiki nesil hiç bir hava nefesinin giremeyeceği, hiç bir ışık damlasının sızmayacağı kadar aşağılarda, derinliklerde' diplerde dir; lâekal bir kaç toprak onu günün aydınlığından ve havayı nesimiden ayırmaktadır. Yalnız bundan mı? Hey'hat!, Bu nesil o kadar diplerdedir ki, yer yüzünde,

Mıstafa Kemal atıl bir bu Şehname Kahrimanının, büyük bir nebinin yaptığı işlerden, söylediği sözlerden bile lâzım gelen hisseyi alamadı; bütün o ulu vak'alarından beyninde bir müphem uğultu Kaldı. Allahın güneşi her sabah yeni bir hakikatın üstüne doğuyor da bunun gözleri gene hiç bir şey görmek hassasını bulamıyor!

Bu nesil yalnız bir şey biliyor, yalnız bir şey his ediyor, onuda Namık Kemal'in bir muasırının şu hitabesinde buluruz:

«İnsanın ihtiyacı ki bir lokma nanedir»

İnsanın ihtiyacı hakikaten bundanmi ibarettir? Şu halde bizim hayvanlardan farkımız ne dir? Onlarında ihtiyacı bir avuç yeme değilmi?

Hayır insan sıfatını taşıyan hiç kimse, ihtiyacının yalnız bir lokma ekmekten ibaret olduğunu söyleyemez. Çünkü onun ihtiyaçları sayısızdır; ve her insan an-

HAFIZA'I ŞA'İR YANGIN YERİ

İztirabından tutuşmuştur nice mizrablar
Bir figan bürgânıdır her tari'udu sevginin;
Taze bir yangın yerile hatirem hem derddir
Ağlaşan öksüz emellerdir sukûtu sevginin.

A. D. 16 Août 1928

cak ihtiyaçlarının çokluğu nispetinde «insanı kâmil» dir. Bir vahşi için, hakikaten, bir lokma ekmek, bir kalın örtü, bir tas tatlı su yaşamak için kâfidir. Fakat bir medenî bu kadarcıkla asla kanaat edemez Onun yaşaması için yumuşak ve salçalı etler, nadide şaraplar, taze balık ve fezande avlar, yemesi lâzım geldiği gibi; ipekten ve yünden ince sağlam kumaşlar giyinmesi; musiki, şiir dinlemesi, tiyatroya gitmesi; san'atlı heykeller görmesi de aynı şiddetle lazımdır.

Demek ki onun yaşaması için yalnız mi, deden, ve derinden alınan bayvanî hararet değil, fakat ruhtan, fakat dimağdan gelen ilahî kalori ve ihtiyaç vardır.

İşte bugünkü nesil henüz bu nevi' ihtiyaçları hissedecek bir dereceye varma-

muştır. Bu derecenin çok aşağısındadır. Binaenaleyh, tekrar edelim!

Yüksel ki yerin bu yer değildir!

[Milliyet] 23 Şubat 1929

YAKUP KADRİ

H. Heine den

MEZARLIK

Gice yarısı korku ve hülya içinde meztresimin yanından dönüyordum. Mezarlığın önünden geçerken vakur ve sessiz gölgeler beni çağırdılar. Çalgıcının mezarına yaklaştım. Parlak bir mehtap vardı. Bir hayalet çukurdan yükseliyor ve (aziz kardeş heman geliyorum) diye mırıldanıyordu. Bu topraktan çıkan ve mezarın üstüne doğru yükselen çalgıcıdi: şittetle bir kitarcenin burgularını burdu açık ve derin bir sesle terennüm etdi. [vaktiia kalbleri okadar yakan bu uzun, ağır, meşum, eski zaman türküsünü bilirmisiniz? ona melekler.. (ilahî neş'e), şeytanlar.. (cehennem azabı), insanlar.. (aşk) diyorlar....]

Bu son söz etrafa aks edince bütün mezarlar birden açıldı, binlerce hayalet cıkdı, ve çalgıcının etrafında halkalanarak hep bir ağızdan bağırdılar [aşk, aşk senin kudretin bizi buraya yatırdı; gözlerimizi kapattı. Çalgıcı sen niçin gice vakti feriyad ediyorsun?]

Ve böylece sesler karma karışık oluyor hıçkırıyor, inliyor, çınlayordu. Ve bu çilğin halka çalgıcının etrafında kasırğa gibi karma karışık dönüyordu. Çalgıcı bütün kuvvete kitarenin tellerine basarak:

Biravo, biravo hep böyle delice devam edelim. Sefa geldiniz, benim davetimi anladınız! biz bütün sene fareler gibi sessiz mezarlarımızda dinleniyoruz Müsa'adenizle eğlenelim bakınız yalnız mıyız? Hayatımızda gendi mizi cılğın bir hararetle (aşk) denilen bu deli ihtirasa terk eden aptallardık. Mademki bugün artık düşmek korkumuz kalmadı her birimiz vaktile gendisini sürükleyen, yoran par-

çalayan ve bu deli aşkavınk düşüren sebebi olduğu gibi anlatsın.

O vakit zayıf bir şekil, hava gibi hafif bir surette içlerinden çıktı; ve mırıldandı [Ben ignesile ve maksıla çalışır bir terzi çırağıdım. İğne ve makas işinde çok mahir ve usta idim; fekat ustanın kızı iğne ve makasla geldi. Ve kalbimi iğne ve makasla deldi.] Tekmil ruhlar neş'eyle güldüler. İkinci bir hayal sâkın ve vekur ilerlerdi.

(Rinaldo Rinaldini, Şinderhanno, Orlandini, ve bilhassa Karlo Moor) u gendim için model olarak seçmiştim. afvinize mağruren bütün bu asıl şahsiyetler kadar aşık dım. Ve dünyaya bir misli daha gelmeyen güzel bir kadın için cıldırıyordum Göküs geçiriyordum, hıçkırıyordum. aşk dımağını alt üst etmişti. Elini yavaşca yanındaki adamın cebine sokdum. Polis beni maznun yaptı. Çünkü başkasının mendilile göz yaşlarını silmek istemişdin. Ve bir hepishanenin anne kucasına benzeyen sinesine teslim ettiler. Hapishane hayatım benim aşk arzularımı uyuşturdu Rinaldo) nun ruhu benim ruhumula be- (aber götürünceye kadar orada çiçekler arasında oturdum.) ruhlar hep birden neş'eyle güldüler.

Rudralı ve boyalı bir üçüncü şahs ilerledi.

[Ben sahneler kiralıdım sevdalılı rol oynuyordum. (Allâh) diye bütün kuvvetimle böyürüyar (oh) diye nazikce içimi çegiyordum. En eyi oynadığım rol (Mortimer) di (Marya) çok güzeldi fekat pek tabii hallerine rağmen hiç beni dinlemek istemiyordu. Bir akşam piyesin nihayetinde (Marya; oh mukaddes kadın!) diyerek meyus meyus bağırdım. hançeri hızla yakalayup gendimi bir az derince yaraladım. ruhlar hep birden neş'eyle güldüler. Bir dördüncü şahsbeyaz hayalet halinde ilerledi [hoca kürsüde çene yoruyor gevezelik ediyordu ben de yani başında müsterih uyuyordum. Ma'amafih onun güzel kızının yanında